

Informácia o schválení Správy o stave používania jazykov národnostných menšín na území SR za obdobie rokov 2021 – 2022 uznesením vlády SR č. 830/2022

Úrad vlády SR v spolupráci s Úradom splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre národnostné menšiny pripravil v poradí šiestu Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky.

Správa bola po jej spracovaní 18. novembra 2022 predložená na interné pripomienkové konanie, v rámci ktorého neboli vznesené žiadne pripomienky. Následne bola Správa 23. novembra 2022 predložená na medzirezortné pripomienkové konanie (ďalej len „MPK“), v rámci ktorého bolo možné materiál pripomienkovať do 6. decembra 2022. V MPK bolo k materiálu celkovo vznesených 44 pripomienok, z toho 1 zásadná. 22 pripomienok vrátane zásadnej pripomienky bolo akceptovaných, 3 obyčajné pripomienky boli akceptované čiastočne a 19 obyčajných pripomienok akceptovaných nebolo (väčšina neakceptovaných pripomienok bola uplatnená zo strany verejnosti). Po ukončení MPK bola Správa predložená Rade vlády pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, ktorá predmetný materiál schválila svojim uznesením č. 293 z decembra 2022 – uznesenie bolo prijaté procedúrou per rollam. Po schválení správy Radou vlády predložil vedúci úradu vlády v zmysle § 7a ods. 2 zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov Správu na rokovanie vlády SR, ktorá na 129. schôdzi predmetnú správu 29. decembra 2022 schválila uznesením č. 830/2022.

Cieľom správy bolo poskytnúť aktuálne informácie o používaní jazykov národnostných menšín za obdobie rokov 2021 – 2022 (ďalej len „Správa“) Materiál bol nadväzujúci na predchádzajúce správy zameraný na vnútroštátny legislatívny rámec používania jazykov národnostných menšín v Slovenskej republike, proces a výsledky implementácie medzinárodnoprávného rámca používania menšinových jazykov, ako aj aktuálny vývoj v oblasti inštitucionálneho zabezpečenia používania jazykov národnostných menšín.

Podstatnú časť správy tvorí informácia o stave plnenia povinností vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. v oblasti používania jazykov národnostných menšín orgánmi miestnej štátnej správy, orgánmi územnej samosprávy a právnickými osobami zriadenými orgánmi územnej samosprávy v obciach vymedzených zákonom č. 184/1999 Z. z. Informácie poskytli povinné subjekty v zmysle § 7a ods. 3 tohto zákona, podľa ktorého je úrad vlády oprávnený žiadať od orgánov verejnej správy informácie a písomné podklady o používaní jazyka národnostných menšín v oblasti ich pôsobnosti.

S cieľom poskytnutia komplexného a štruktúrovaného obrazu aktuálneho stavu používania jazykov národnostných menšín v SR uskutočnil úrad vlády prostredníctvom úradu splnomocnenca rozsiahly dotazníkový prieskum, ktorý bol zameraný na zber údajov v relevantných oblastiach používania jazykov národnostných menšín v zmysle zákona 184/1999 Z. z. za obdobie rokov 2021 – 2022.

V prípade obcí došlo podľa výsledkov prieskumu oproti predchádzajúcemu obdobiu k zlepšeniu aplikácie zákona č. 184/1999 Z. z., a to najmä u obcí s maďarskou, rusínskou a rómskou národnostnou menšinou a v obciach s ukrajinskou národnostnou menšinou a v obci

s nemeckou národnostnou menšinou sa situácia síce zlepšila, ale nie tak výrazne ako pri zvyšných obciach.

Orgány miestnej štátnej správy oproti predchádzajúcim obdobiam taktiež zlepšili aplikáciu zákona č. 184/1999 Z. z. V oblasti označenia v jazyku národnostnej menšiny došlo k stavu, kedy už 99 % orgánov štátnej správy uvádza svoje označenie vrátane označenia obce aj v jazyku národnostnej menšiny. Vo všeobecnosti boli jazyky národnostných menšín používané v úradnom styku orgánov štátnej správy vo väčšej miere. Viditeľné je aj postupné zlepšovanie situácie v oblasti uvádzania informácií týkajúcich sa ohrozenia života, zdravia, bezpečnosti alebo majetku občanov SR aj v jazyku národnostnej menšiny.

Vytváranie podmienok pre používanie jazyka národnostnej menšiny v úradnom styku hodnotila viac ako polovica obcí a orgánov štátnej správy ako bezproblémové, 12 % obcí a orgánov štátnej správy ako problémové a 28 % čiastočne problémové. Oproti minulému prieskumu vzrástol počet obcí, ktoré hodnotili vytváranie podmienok ako problémové a taktiež vzrástol počet obcí, ktoré ho označili za bezproblémové. Nárast v oboch kategóriách bol pravdepodobne zaznamenaný z dôvodu nárastu návratnosti dotazníkov. V prípade orgánov štátnej správy bol posun oproti minulému prieskumu zaznamenaný v tom, že viac orgánov štátnej správy hodnotilo vytváranie podmienok ako bezproblémové a menej ako problémové.

Ako dôvody problémového stavu uviedlo najviac obcí nedostatočné množstvo finančných prostriedkov, ako ďalší problém uvádzali nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov, menej obcí uviedlo nedostatočnú odbornú podporu, niektoré z obcí nedostatok času a nedostatok zamestnancov alebo veľké množstvo úloh v rôznych oblastiach.

Za hlavné problémy vytvárania podmienok pre používanie jazykov menšín v úradnom styku označila väčšina orgánov štátnej správy nedostatočnú odbornú podporu a nedostatočný počet kvalifikovaných zamestnancov. Ako ďalší dôvod uvádzali nedostatočné množstvo finančných prostriedkov alebo kombináciu vyššie uvedených faktorov. Orgány štátnej správy uvádzali aj iné dôvody, napr. neexistenciu požiadaviek z radov klientov, náročnosť používania jazyka národnostnej menšiny v odborných textoch a oblastiach, ktoré upravuje legislatíva dostupná len v štátnom jazyku, absenciu odbornej terminológie v jazyku národnostnej menšiny, resp. jej jednotnosť, jednoznačnosť a ustálenosť, finančnú a administratívnu náročnosť využívania prekladateľských, resp. tlmočnických služieb a absenciu jednotných formulárov a ich prekladov. V prípade rusínskeho jazyka je to neznalosť kodifikovaného rusínskeho jazyka zo strany zamestnancov.

Na základe zistených záverov boli vypracované nasledovné odporúčania:

Táto správa ukazuje, že napriek zlepšeniu situácie pretrvávajú v aplikačnej praxi zákona č. 184/1999 Z. z. značné rezervy. Na základe výsledkov tohtoročného dotazníkového prieskumu a v nadväznosti na závery predchádzajúcich správ navrhujeme, aby:

- sa viac prihliadalo na jazykové kompetencie uchádzačov pri prijímaní do zamestnania,
- sa viac podporoval rozvoj jazykového kompetenčného vzdelávania zamestnancov zameraného na zlepšenie ovládania odbornej terminológie v jazykoch národnostných menšín,
- za účelom zabezpečenia kontinuity výkonu predmetnej agendy najmä na úrovni orgánov štátnej správy (na jednotlivých ministerstvách, ako aj na

kompetentných úradoch miestnej štátnej správy) zvážili možnosť zriadenia pozície referenta zodpovedného za dodržiavanie menšinových jazykových práv,

- sa posilnila metodická a odborná pomoc Úradu vlády SR,
- došlo k zriadeniu kompenzačného fondu, z ktorého by mohli najmä orgány územnej samosprávy a územnou samosprávou zriadené právnické osoby čerpať finančné prostriedky na krytie nákladov spojených s plnením povinností, ktoré im ukladá zákon č. 184/1999 Z. z. Doposiaľ tento zákon uvedeným subjektom síce ukladá povinnosti, ktoré sú však v súčasnosti povinné hradiť z vlastného rozpočtu. Na tento pretrvávajúci problém reflektovala vláda SR v roku 2021, keď uložila úlohu pripraviť a vydať metodické usmernenie k spôsobu finančného zabezpečenia plnenia úloh vyplývajúcich zo zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín orgánmi verejnej správy. Uvedené metodické usmernenie bolo vydané koncom roka 2021 vedúcim úradu vlády SR a splnomocnencom vlády¹. Uvedený návrh sa premietol do úlohy B.1 návrhu uznesenia vlády SR k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022.

Plnenie ústavného práva občanov patriacich k národnostným menšinám alebo etnickým skupinám používať ich jazyk v úradnom styku v súčasnosti úzko súvisí s vytvorením adekvátnych možností v rámci postupnej elektronizácie komunikácie občana so štátom. V súvislosti s prechodom výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci do elektronickej podoby:

- je potrebné aby gestori dotknutých aktivít reflektovali na existenciu jazykových práv príslušníkov národnostných menšín a uvažovali o nich ako o prirodzenej súčasť modernej demokratickej spoločnosti.

Výsledky predloženej správy svedčia o tom, že aj v nasledujúcom období pretrváva potreba nadviazať na začatú spoluprácu a aktivity a v súčinnosti s relevantnými ministerstvami, orgánmi štátnej správy, obcami i samotnými občanmi SR patriacimi k národnostným menšinám pokračovať v odstraňovaní zostávajúcich nedostatkov a posilniť poskytovanie odbornej a metodickej pomoci zo strany úradu vlády pri aplikácii zákona č. 184/1999 Z. z.

¹ Materiál je dostupný na:

https://www.narodnostnemensiny.vlada.gov.sk/site/assets/files/3578/metodicke_usmernenie_uv_sr_k_financnem_u_zabezpeceniu.pdf

UZNESENIE VLÁDY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

č. 830

z 29. decembra 2022

**k Správe o stave používania jazykov národnostných menšín na území
Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022**

Číslo materiálu: 50318/2022

Predkladateľ: vedúci Úradu vlády SR

Vláda

A. schvaľuje

- A.1. Správu o stave používania jazykov národnostných menšín na území Slovenskej republiky za obdobie rokov 2021 – 2022 (ďalej len „správa“);

B. ukladá

**vedúcemu Úradu vlády SR
splnomocnencovi vlády SR pre národnostné menšiny**

- B.1. za účelom zlepšenia aplikačnej praxe zákona č. 184/1999 Z. z. o používaní jazykov národnostných menšín v znení neskorších predpisov pripraviť návrh na finančný podporný mechanizmus na kompenzáciu výdavkov vzniknutých v súvislosti s plnením z neho vyplývajúcich povinností

do 31. decembra 2023

- B.2. aktualizovať a vydať metodické usmernenia Úradu vlády Slovenskej republiky k zákonu č. 184/1999 Z. z.

do 31. decembra 2023

**podpredsedovi vlády a ministrom financií SR
ministrom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
ministrom vnútra SR
ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny SR
ministrom zdravotníctva SR**

- B.3. zvýšiť úroveň existujúceho kompetenčného vzdelávania zameraného na zlepšenie úrovne ovládania jazyka národnostných menšín pre skupinu štátnych zamestnancov vykonávajúcich štátnu službu v obciach vymedzených v osobitnom predpise a zabezpečiť jeho dostupnosť v orgánoch verejnej správy v rámci svojej pôsobnosti.

do 1. decembra 2023 a priebežne

- B.4. prijať opatrenia na odstránenie nedostatkov uvedených v prílohe č. 11 správy a priebežne vyhodnocovať ich plnenie v rámci svojej pôsobnosti

do 31. decembra 2024.

Vykonajú: vedúci Úradu vlády SR
splnomocnenec vlády SR pre národnostné menšiny
podpredseda vlády a minister financií SR
minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
minister vnútra SR
minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR
minister zdravotníctva SR

Na vedomie: predseda Združenia miest a obcí Slovenska
prezident Únie miest Slovenska
predseda SK 8